

ВІДПОВІДНІСТЬ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ УМОВАМ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Анотація. Стаття присвячена аналізу сучасних інформаційних технологій на відповідність умовам формування англomовної комунікативної компетентності студентів з метою характеристики доцільності їх використання для розширення комунікативних знань, удосконалення умінь і навичок майбутніх фахівців, а також їх готовності і спроможності до розв'язування комунікативних задач. Застосування автентичних аудіовізуальних засобів навчання дозволить дотримуватися загальних принципів дидактики, їх тематика має охоплювати всі сфери спілкування (особистісну, публічну, освітню, професійну), яке повинно здійснюватися в англomовному комунікативному середовищі. Сучасні інформаційні технології є ресурсом і потужним джерелом інформації для блоку культурологічних і гуманітарних дисциплін. Асинхронна комунікація, спілкування з роботами допомагає студентам подолати психологічні перешкоди, страх, невпевненість, які виникають при безпосередньому спілкуванні. Можливість здійснювати спілкування з усім світом за допомогою мережних мобільних та комп'ютерних програм, працевлаштовуватися закордоном, подорожувати до різних країн сприяє розвитку мотивації студентів до вивчення англійської мови. Сучасні інформаційні технології і створені на їх основі засоби навчання надають студенту можливість в зручному для нього індивідуальному темпі вивчати теорію, набувати практичних навичок і вмінь шляхом тренувальних дій та здійснювати самоконтроль.

Ключові слова: сучасні інформаційні технології, англomовна комунікативна компетенція, спілкування, англomовне комунікативне середовище.

Abstract. The article deals with the analysis of modern information technologies for compliance with the conditions of the formation of students English-language communicative competence in order to characterize the expediency of their use for expanding communicative knowledge, improving the skills and abilities of future specialists, as well as their readiness and ability to solve communication problems. The use of authentic audiovisual means of study will adhere to the general principles of didactics, their subject matter should cover all spheres of communication (personal, public, educational, professional), which should be carried out in the English-speaking communicative environment. Modern information technology is a resource and powerful source of information for the block of cultural and humanitarian disciplines. Asynchronous communication, communication with robots helps students to overcome psychological impediments, fear, uncertainty that arise in face to face communication. Ability to communicate with the whole world through the network of mobile and computer programs, to work abroad, travel to different countries contributes to the development of students' motivation to learn English. Modern information technologies and the training tools created on their basis give the students an opportunity to study the theory in a convenient for them individual rate, to acquire practical skills and abilities through training actions and to carry out self-control.

Key words: modern information technologies, English language communicative competence, communication, English-speaking communicative environment.

Вступна частина. Сфера застосування комп'ютерної техніки в освіті постійно розширюється: від використання комп'ютера і супутніх йому інформаційних технологій як об'єкта вивчення до широкого використання його як засобу для інтенсифікації навчального процесу із загальноосвітніх дисциплін, стверджує професор Гуревич Р.С. [3]. При цьому освіта сприймається не лише як засіб отримання знань, а й як спосіб, за допомогою якого студенти можуть самостійно отримувати певний обсяг теоретичних знань, практичних умінь та навичок. Умови сьогодення диктують необхідність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, які виступають потужним інструментом у процесі навчання іноземної мови та набуття комунікативних навичок, необхідних у подальшій професійній діяльності. Нові технології надають людям нові способи спілкування іноземною мовою між собою у тому числі і шляхом усного мовлення. Ці технології пропонують вчителям нові можливості для формування іншомовної лінгвістичної, соціокультурної та комунікативної компетенцій, рівень сформованості яких дозволить студенту ефективно здійснювати міжкультурну і міжособистісну комунікацію.

Постановка мети і завдань. Завданнями даної статті є проаналізувати відповідність певних сучасних інформаційних технологій умовам формування англomовної комунікативної компетентності студентів з метою характеристики доцільності їх використання для розширення комунікативних знань, удосконалення умінь і

навичок майбутніх фахівців, а також їх готовності і спроможності до розв'язування комунікативних задач.

Аналіз досліджень і публікацій у досліджуваній області. Вивченню проблем використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов у вищих і середніх навчальних закладах присвячені праці таких українських учених як Т.А. Борова, О.М. Гавриленко, І.А. Вяхк, А.М. Гуржій, О.Ю. Коваленко, Л.І. Морська, Е.Л. Носенко, Т.О. Пахомова, І.С. Юцевич та ін. Серед зарубіжних фахівців цю тему вивчали Р. Годвін-Джоунс, В. Джеймс, Г. Кеслер, Е. Котос, Є.С. Полат, С. Томас, Н.М. Удіна, В. Хегелгеймер, К. Чапел, Д. Чун та інші. Проте, здійснені дослідження не висвітлюють усіх аспектів проблем використання сучасних інформаційних технологій у навчанні іноземних мов, зокрема у формуванні англомовної комунікативної компетентності студентів. Постійне оновлення комп'ютерних технологій, швидкий розвиток науково-технічного прогресу вимагає відповідної модернізації навчального процесу, пошукової діяльності щодо їх використання.

Виклад основного матеріалу. Професор Пахомова Т.О. проводила дослідження впливу умов на процес формування англомовної комунікативної компетентності студентів-філологів на основі лінгвосоціокультурного підходу. У результаті дослідження науковець прийшла до висновку, що підвищення ефективності процесу формування англомовної комунікативної компетентності студентів-філологів визначається дотриманням певних умов лінгвосоціокультурної спрямованості, серед цих умов найважливішими є такі: 1) використання комплексу тематично організованих автентичних матеріалів лінгвосоціокультурного характеру; 2) вивчення англійської мови у взаємозв'язку з блоком культурологічних і гуманітарних дисциплін (принцип міжпредметної інтеграції); 3) інтерактивне включення в англомовну комунікацію на основі використання методів і прийомів контекстно-комунікативної технології; 4) формування мотивації студентів; 5) створення сприятливого соціально-психологічного клімату [5].

Спробуємо проаналізувати чи відповідають сучасні інформаційні технології, метою застосування яких є формування англомовної комунікативної компетентності студентів, умовам її формування, визначеним професором Пахомовою Т.О. Слід зазначити, що, як і більшість дослідників, ми розуміємо англомовну комунікативну компетентність як характеристику особистості і як сукупність її комунікативних, конструктивних, організаторських умінь, тобто здатність не тільки володіти знаннями, але і потенційно бути готовим їх застосовувати в нових ситуаціях [2]. А сучасні інформаційні технології ми розглядаємо як інформаційні технології, що засновані на використанні сучасних комп'ютерних та мережних засобів [1].

Згідно *першої умови*, використання комплексу тематично організованих автентичних матеріалів лінгвосоціокультурного характеру, застосування автентичних аудіовізуальних засобів навчання дозволить дотримуватися загальних принципів дидактики, їх тематика має охоплювати всі сфери спілкування (особистісну, публічну, освітню, професійну). Цій умові, на нашу думку, відповідають програмні продукти, розміщені на сайтах «Learning English» (<https://learningenglish.voanews.com>) та «LearnEnglish» (<http://learnenglish.britishcouncil.org>), на яких публікуються світові новини бізнесу, науки, культури, повсякденного життя, та які є найбільш потужним джерелом різноманітних мультимедійних технологій і ресурсів лінгвосоціокультурного характеру. На сайті «Real English» (<https://www.real-english.com>) можна знайти онлайн-відео-бібліотеку спонтанних діалогів з перехожими на вулицях англомовних країн. Ці діалоги організовані за тематичними, граматичними та функціональними критеріями та використовуються в інтерактивних вправах. «Включення» різних акцентів та «реальних людей» (не акторів) підтверджує автентичність комунікативних ситуацій та відображає дійсний стан англійської мови як міжнародної. Сайт має також мобільну версію, що дозволяє користуватися ним у будь-якому місці та у будь-який час.

Другій умові формування англомовної комунікативної компетентності, вивчення англійської мови у взаємозв'язку з блоком культурологічних і гуманітарних дисциплін (принцип міжпредметної інтеграції), відповідає використання відповідних сайтів англійською мовою. Наприклад, цікавим ресурсом і джерелом інформації для блоку культурологічних і гуманітарних дисциплін є сайт «TED Talks» (www.ted.com/talks), який присвячений поширенню ідей, як правило, у формі коротких, потужних розповідей (18 хвилин або менше) талановитих людей з кожної дисципліни та культури про їхні життєві пригоди, успіхи і досягнення, які прагнуть глибшого розуміння світу. Вони вірять в здатність ідей змінювати ставлення до життя і, в кінцевому рахунку, світ. На TED.com створено центр вільних знань сучасних мислителів світу, спільноти зацікавлених людей для взаємодії з ідеями та один з одним. Вивчаючи методику навчання англійської мови можна використовувати сайти «TeachingEnglish» (www.teachingenglish.org.uk) та «Learning English» (<https://learningenglish.voanews.com/p/6764.html>), які надають студентам доступ до різних ресурсів та способів вивчення граматичних явищ. На веб сайті «Learning English» у розділі «Everyday Grammar TV» (<https://learningenglish.voanews.com/z/4716>) розміщено більше сотні відео уроків з конкретних граматичних тем, наприклад, вживання прийменників, прислівників, фразових дієслів, тощо. Значної уваги заслуговує веб сайт «American English for English Language Teachers Around The World» (<https://americanenglish.state.gov/about-us>). Цей веб-сайт є ресурсним центром для навчання та вивчення американської англійської мови, літератури та культури. На ньому розміщені різноманітні цікаві навчальні матеріали та ресурси для вчителів. І викладачі, і

студенти знайдуть нові способи вивчення англійської мови та отримання додаткової інформації про США. Та найбільше і особливе місце на цьому веб сайті займає розділ для професійного розвитку вчителів англійської мови (<https://americanenglish.state.gov/teachers-corner>). Тут розміщено цілий ряд методичних ресурсів: відео матеріали вебінарів з розвитку чотирьох видів мовлення, тексти і відеоматеріали про життя і культуру Сполучених Штатів, тексти пісень, ігор для вивчення англійської мови. Тут можна дізнатися про нові способи навчання читання, аудіювання, говоріння та письма, а також про нові дослідження у сфері оцінювання, знайти творчі нестандартні способи навчання граматики англійської мови, створити свою професійну мережу, сформувати нові професійні навички, навчитись запроваджувати на своїх уроках інформаційні комунікативні технології, критичне мислення та стати професійним педагогом. Сайт «English learning resources» (<https://linguapress.com/>) – це портал для викладачів та студентів англійської мови як іноземної, що пропонує ряд безкоштовних онлайн-ресурсів, методичних матеріалів, тощо. Значної уваги заслуговує веб сайт «American English for English Language Teachers Around The World» (<https://americanenglish.state.gov/about-us>). Цей веб-сайт є ресурсним центром для навчання та вивчення американської англійської мови та культури. На ньому розміщені різноманітні цікаві навчальні матеріали та ресурси для вчителів. І викладачі, і студенти знайдуть нові способи вивчення англійської мови та отримання додаткової інформації про США. Метою веб-сайту «TED-Ed» («Уроки TED-Ed, якими варто поділитися» <https://ed.ted.com/featured/MmcBZPTg>) є розповсюдження ідей креативних вчителів та студентів по всьому світу, оскільки сайт забезпечує їх можливістю створювати на своїх сторінках власні інтерактивні уроки.

Інтерактивне включення студентів в англомовну комунікацію на основі використання методів і прийомів контекстно-комунікативної технології, що є *третьою умовою* формування англомовної комунікативної компетентності, розглядається науковцями як створення мовного середовища, яке активно включає студентів в англомовну комунікацію [4; 5]. У контексті цього питання особливе значення має діалог, оскільки доведено, що оволодіння іноземною мовою найефективніше відбувається в умовах лінгвосоціальної взаємодії, міжособової комунікації. Таку взаємодію надають мережеві комунікативно орієнтовані середовища. Неможливо сьогодні уявити наше життя без аудіо та відео зв'язку за допомогою такого додатку як Skype – безкоштовного програмного забезпечення з закритим кодом, що забезпечує текстовий, голосовий та відеозв'язок через Інтернет між користувачами комп'ютерів. За останні десятиліття з'явилась велика кількість комп'ютерних та мобільних додатків, такі як Facebook, Twitter, HangOut, YikYak, Snapchat, Viber, WhatsApp, Instagram, I.am.here, AutisMateLite та багато інших. Вони забезпечують різні види спілкування (вербальне і невербальне, усне і письмове, безпосереднє і опосередковане, індивідуальне і групове, монологічне і діалогічне, тощо). Ця взаємодія може відбуватися як між людьми всього світу, так і в радіусі певної відстані (YikYak), з людьми з особливими потребами, наприклад, з тими, хто переніс інсульт і не може розмовляти, рухатися (I.am.here), або з тими, хто страждає на аутизм (AutisMateLite).

Можливість здійснювати спілкування з усім світом за допомогою вищевказаних додатків та комп'ютерних програм, працевлаштовуватися закордоном, подорожувати до різних країн сприяє розвитку мотивації студентів до вивчення англійської мови, яка є міжнародною та найпоширенішою мовою світу, а це відповідає *четвертій умові* формування англомовної комунікативної компетентності студентів. Соціальні медіа-додатки, такі як Facebook, Youtube, Instagram, Twitter, Tumbler, Skype, WeChat, Google+ та інші, що стали дуже популярними у багатьох частинах світу, можна використовувати для організації співпраці зі студентами інших країн, створити закриті групи у соціальних мережах, в межах яких піднімати питання для обговорення проблем з тем, що вивчаються на заняттях, організувати паралельне із закордонними навчальними закладами об'єднане викладання дисциплін за допомогою блогів, організовувати міжнародні проекти в позакласний час, обмін відеороликами, створеними студентами, з тем, що вивчаються. Такі заходи будуть також підвищувати мотивацію до вивчення англійської мови.

Оскільки письмо належить до продуктивного виду мовленнєвої діяльності, за допомогою якого можна висловлювати свої думки, то комунікація у письмовій формі також активно сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетентності студентів. Асинхронна письмова комунікація в соціальних мережах знімає психологічну напругу, яка виникає при безпосередньому контакті з людиною, це відповідає *п'ятій умові* формування англомовної комунікативної компетентності – створення сприятливого психологічного клімату. Не викликає психологічних проблем і спілкування з роботами на сайтах ToLearnEnglish.com (www.tolearnenglish.com/free/celebs/alice.php), Chat and Practice English with Andy (<https://andychatbot.com/>). Одним із прикладів опосередкованого спілкування є презентації з закадровими коментарями – це спосіб, який дозволяє студентам коментувати презентацію без фізичної присутності. Він надає можливість підготувати свій виступ заздалегідь і читати його під час аудіозапису. Такий вид спілкування є складовою діяльністю розвитку мовленнєвих навичок, він також допомагає студентам подолати психологічні перешкоди, страх, невпевненість, які виникають при безпосередньому спілкуванні. Для створення презентації з закадровими коментарями можна використати програмне забезпечення Microsoft PowerPoint, яке дозволяє створювати власні слайд-шоу.

Функція запису і зберігання аудіо надає можливість додавати розповідь до кожного слайду. Робити відео записи зображення з екрану власного комп'ютера та з власними коментарями, тобто створювати скрінкаст (screencast), для демонстрації під час дистанційного навчання допоможуть програмні забезпечення такі як Camtasia, яке потрібно придбати для використання або безкоштовне програмне забезпечення Quicktime, яке автоматично поставляється разом з програмним забезпеченням комп'ютерів Mac.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проаналізовані нами сучасні інформаційні технології відповідають умовам англомовної комунікативної компетентності студентів та здатні сприяти її формуванню за умови дотримання методичних, дидактичних, педагогічних та психологічних принципів. Сучасні інформаційні технології і створені на їх основі засоби навчання надають студенту можливість в зручному для нього індивідуальному темпі вивчати теорію, набувати практичних навичок і вмінь шляхом тренувальних дій, здійснювати самоконтроль.

Описані вище технології можуть бути використані в системі освіти України для залучення актуальних та корисних матеріалів на заняттях з англійської мови з формування навичок і вмінь англомовного мовлення. Для ефективного їх упровадження необхідно оптимізувати реалізацію державних програм, спрямованих на інформатизацію і комп'ютеризацію навчального процесу, створити базу даних існуючих уже ресурсів, Інтернет-інструментів та програмного забезпечення у викладанні англійської мови. Подальший науковий пошук буде здійснюватися у дослідженні технологій, які допоможуть студентам у вивченні мови на особистому психологічному та ментальному рівні, наприклад удосконалення способів і шляхів запам'ятовування лексики, подолання психологічних перешкод, тощо.

Список використаних джерел:

1. Борова, Т.А. Інноваційні інформаційні технології у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням студентам вчнз / Традиції та новації сучасної освіти в Україні. – "Наука і освіта", №3, 2013. – С. 25-28.
2. Галицька, М.М. Складові комунікативної компетентності студентів вищих навчальних закладів / Освітологічний дискурс: електронне наукове фахове видання, 2015, № 2 (10). – С.39-47. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2015_2_6.
3. Гуревич, Р.С. Сучасні комп'ютерні технології як засіб інтердисциплінарного навчання / Р.С. Гуревич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // 36. наук. пр. – Випуск 40. – Київ-Вінниця, 2014. – 491 с.
4. Зубенко, Т.В. Організаційно педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя до реалізації комунікативного підходу в навчанні іноземної мови учнів початкової школи: дис. ... канд. Пед. Наук : 13.00.04 – теорія та методика проф. освіти / Т.В.Зубенко ; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2009. – 254 с. Режим доступу : http://93.183.203.244:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/758/dis_Zubenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y
5. Пахомова, Т.О., Сенченко, Я.С. Формування англомовної комунікативної компетентності студентів-філологів в умовах лінгвосоціокультурного підходу / Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». – 2013. – № 1 (5). – С. – 59-64.
6. Chapelle, C. (2013). Computer-Assisted Language Learning Effectiveness Research. *English Publications*. 209. Retrieved from https://lib.dr.iastate.edu/engl_pubs/209
7. Chun, D.M. (2016). The role of technology in SLA research. *Language Learning & Technology*, 20 (2), pp. 98–115. Retrieved from <http://llt.msu.edu/issues/june2016/chun.pdf>
8. Chun, D. M., Kern, R., & Smith, B. (2016). Technology in language use, language teaching, and language learning. *Modern Language Journal*, 100(1), pp. 64–80.
9. Godwin-Jones, R. (2009). Focusing on form: Tools and strategies. *Language Learning & Technology*, 13(1), 5-12. Retrieved from <http://llt.msu.edu/vol13num1/emerging.pdf>